

...végtelen lehetőségét...

Bernát Andrásal beszélget Tóth Árpád

✦ **Tóth Árpád:** *Kokas Ignác volt a mestered a főiskolán. Mi volt a legfontosabb, amit tőle tanultál?*

✦ **Bernát András:** Nem nagyon korigált. Amit nap mint nap hallottunk tőle: „kínlódsz? Helyes, kínlódjál!” A festőknek, szobrászoknak meg kell küzdeniük az anyaggal. A műterme nem volt messze tőlünk, ott nagyon sokat beszélgettünk. Volt egy mondása, hogy nekünk, magyaroknak nagy büdös lelkünk van, csak nem tudunk házat építeni neki. Ezt arra értette, hogy nem tudjuk megtalálni a megfelelő formát.

✦ *Szoktál kínlódni?*

✦ A kivitelezésben néha.

✦ *Mit jelent számodra a fejlődés?*

✦ Gyanús fogalom. Talán azt, hogy már kevésbé vagyok ügyetlen, mint tíz-húsz évvel ezelőtt.

✦ *A nyolcvanas évek közepén indultál a pályán – hogyan?*

✦ A Kisképzőbe jártam. Először játékkészítő grafikára, majd harmadiktól festő szakra. Tehát akadémikus képzésben részesültem, ami elsősorban arra volt jó, hogy elsajátítsam a festéshez szerintem nélkülözhetetlen képességet: a figyelmet. (Persze a másik – nem kevésbé fontos – dolog a máig is tartó barátságok kialakulása volt.) Innentől már csak az volt a problémám, hogy mit, miért és hogyan fessek... Mitől lesz az a festmény az én képem?

✦ *Mi volt a válasz?*

✦ Egyszerűsítettem. A hetvenes évek végén egy kétszer négy méteres padlás-szobában laktam a barátnőmmel. Egy ágy, egy asztal, két szék, egy éjjeliszek-

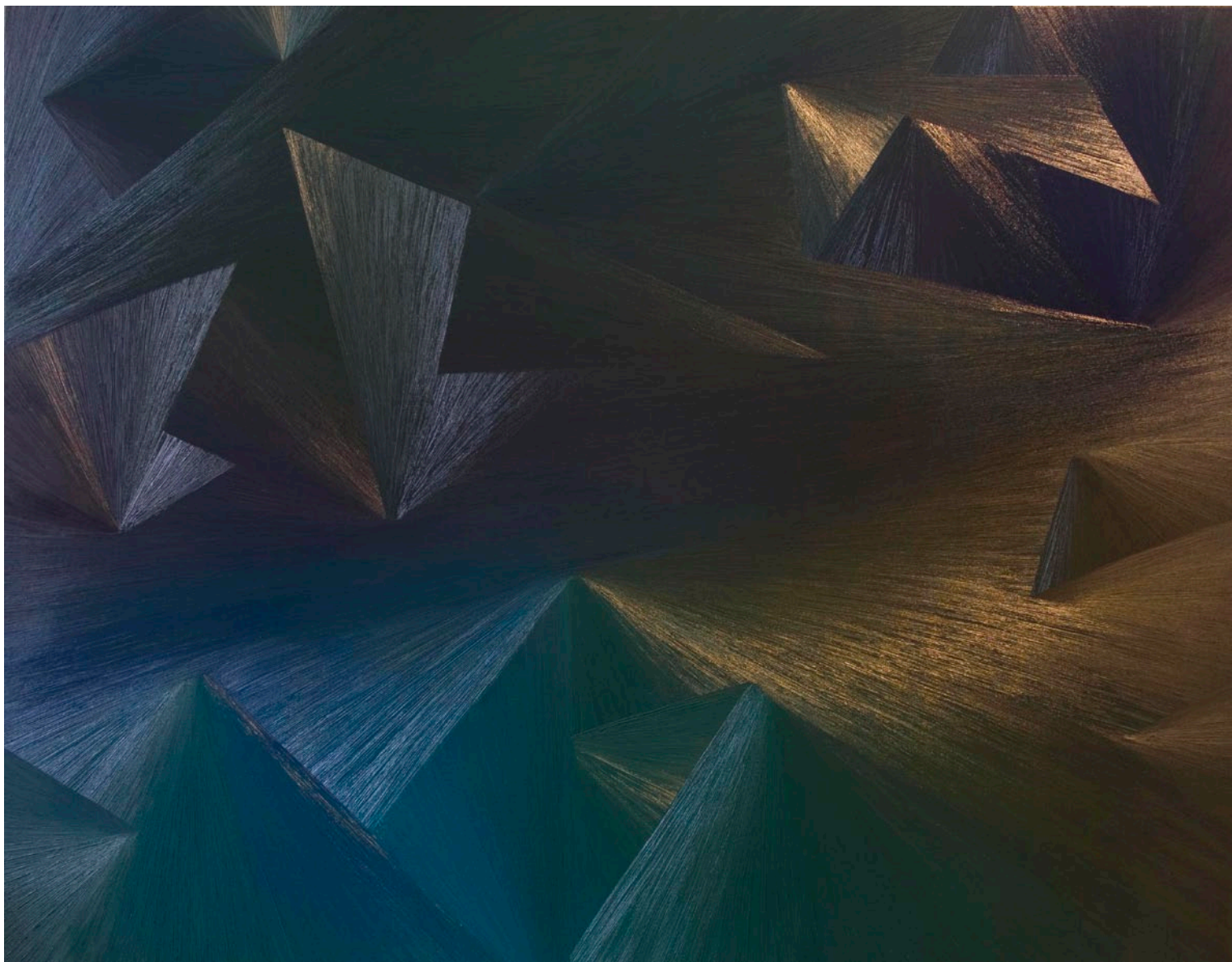
rény, egy ruhásszekrény, egy rezsó, egy picike vaskályha és egy mosdó hidegvízzel. A maradék, nagyjából 2 m² járőfelület. No, hát itt festettem én azt, ami az orrom előtt volt. Papírzacskót az asztalon, ezüst kályhacsövet faldarabbal, falvédő bádoglemezt faldarabbal, villanykapcsolót faldarabbal, falat faldarabbal. Aprólékos, de nem szörszálhasogató stílusban. Mondhatni, a személyes életterünket kezdtem el letapogatni. A falnak olajjal számtalanszor átfestett, hepehupás-rücskös, amolyan koszos vajszerű felülete volt, szóval nagyon festői. És ott volt egy fura homályban lévő sarok, ahol a tető síkját követő mennyezet találkozott a két függőleges fallal kb. 90 centi magasságban, amit nem tudott megvilágítani a csupasz villanykörte, mert árnyékolta egy gerenda. A síkok legömbölyített találkozási és a fényhiány feloldotta az egyébként létező geometriát. Ennek a kicsi saroknak a megfestésével elég sokat kínlódtam. Nem is biztos, hogy jó kép lett belőle – egy penészszerű, monokróm felület. Így utólag úgy gondolom, hogy számomra meghatározó képpé? vízióvá? vagy káprázattá vált.

✦ *Kik voltak azok a festők, akikre odafigyeltél?*

✦ Példaképem nem volt. Rembrandtot szeretem máig is. A fény. Én is azzal bíbelődöm. Egyszer láttam valamelyik múzeumban egy, az anyjáról készült képet. Sötét kép volt. Olyan, mint valami üszkös föld, a keze, mint a múmiaé, közlőről teljesen formátlan, furán absztrakt. Középkorban egy önarckép erejéig megpróbáltam őt is utánozni, festettem giacomettisen, meg volt egy-két kondoros szösszenetem is. 1990-ben a Tate-ben láttam a Rothko-termet,

Tóth Árpád és Bernát András
© Fotó: Bernát-Hinkó Hanna Sára

BERNÁT ANDRÁS
Tér tanulmány No.67., 2011, olaj, vászon, 100 × 130 cm

meg 1991-ben a MoMÁ-ban Ad Reinhardt életműkiállítását. Hát azok nagyon jók voltak.

De már előtte festettem „monokróm” képeket, úgy, hogy őket nem ismertem. Mindehhez hozzá tartozik, hogy a képeik kis reoprkon teljesen érdektelenek, meg aztán sosem bújtam nagyon a képes magazinokat. És, hát van egy csomó festő, akiknek a nevére nem emlékszem.

☘ *Pályád elejét a tájak és az aktok határozták meg.*

☘ Igen. Akadémista témák, de hát sosem szenvedtem motívumbőségben. Ezek is lehetnek szexisek vagy erotikusak. Az legalább érdekel.

☘ *Életműved egy folyamatos építkezés, nagy hullámzások és kiugrások nélküli folyamat. Az elmúlt egy évben új irányba léptél. Nagy lépésnek tarod?*

☘ Nagy lépés nekem, kis lépés az emberiségnek. Viccelek... Előtte görbe, most egyenes. Bár az egyenesek a végtelenben találkoznak, szóval lehet, hogy nem is olyan nagy a különbség.

☘ *Úgy látom, hogy egyik munkád átvisz a követ-*

kezőhöz, egyik képből bomlanak ki a következő képek lehetőségei. Nehezen kezdesz neki a munkának?

☘ Nem, mivel rendszeresen dolgozom. Még általában hétfvégén is átugrom a műterembe valamit matatni.

☘ *Hogyan érik meg benned a lehetőség valósággá?*

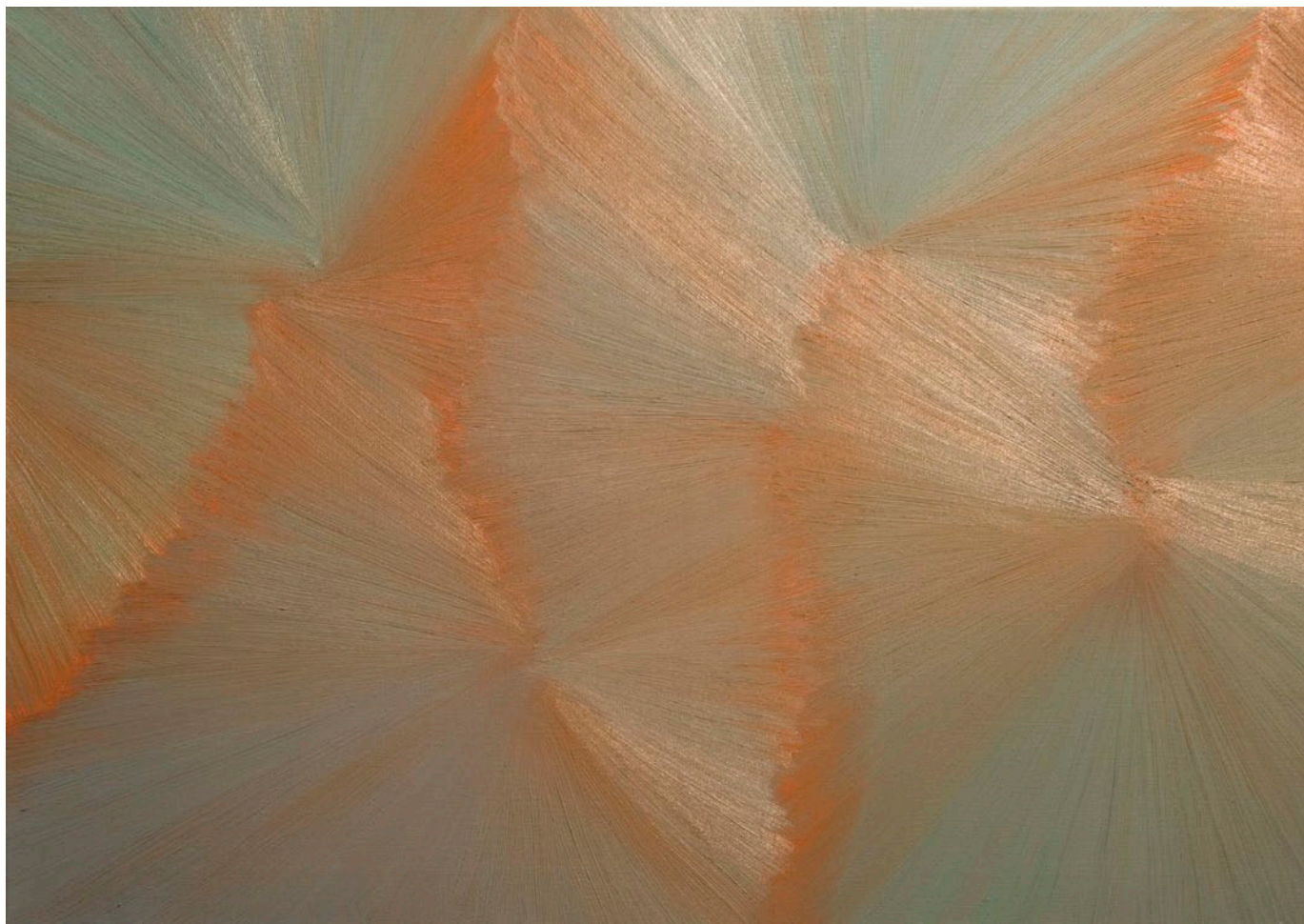
☘ Mindig rengeteg papírvázlatot csináltam. A hullámos képekhez tussal vagy ceruzával rajzoltam ecset-struktúra terveket, az utóbbi két évben olajjal, ugyanazzal a technikával, ahogyan a vászonra is festek.

Képeim egy lassú folyamat részei. A vonatablakban a táj lassan változik. A nyolcvanas években „pszeudo tájképeket” festettem, amelyek a kilencvenes években átalakultak architekturális tájképekké, majd az évtized vége felé ezek egyre organikusabbá váltak és végül hullámok lettek.

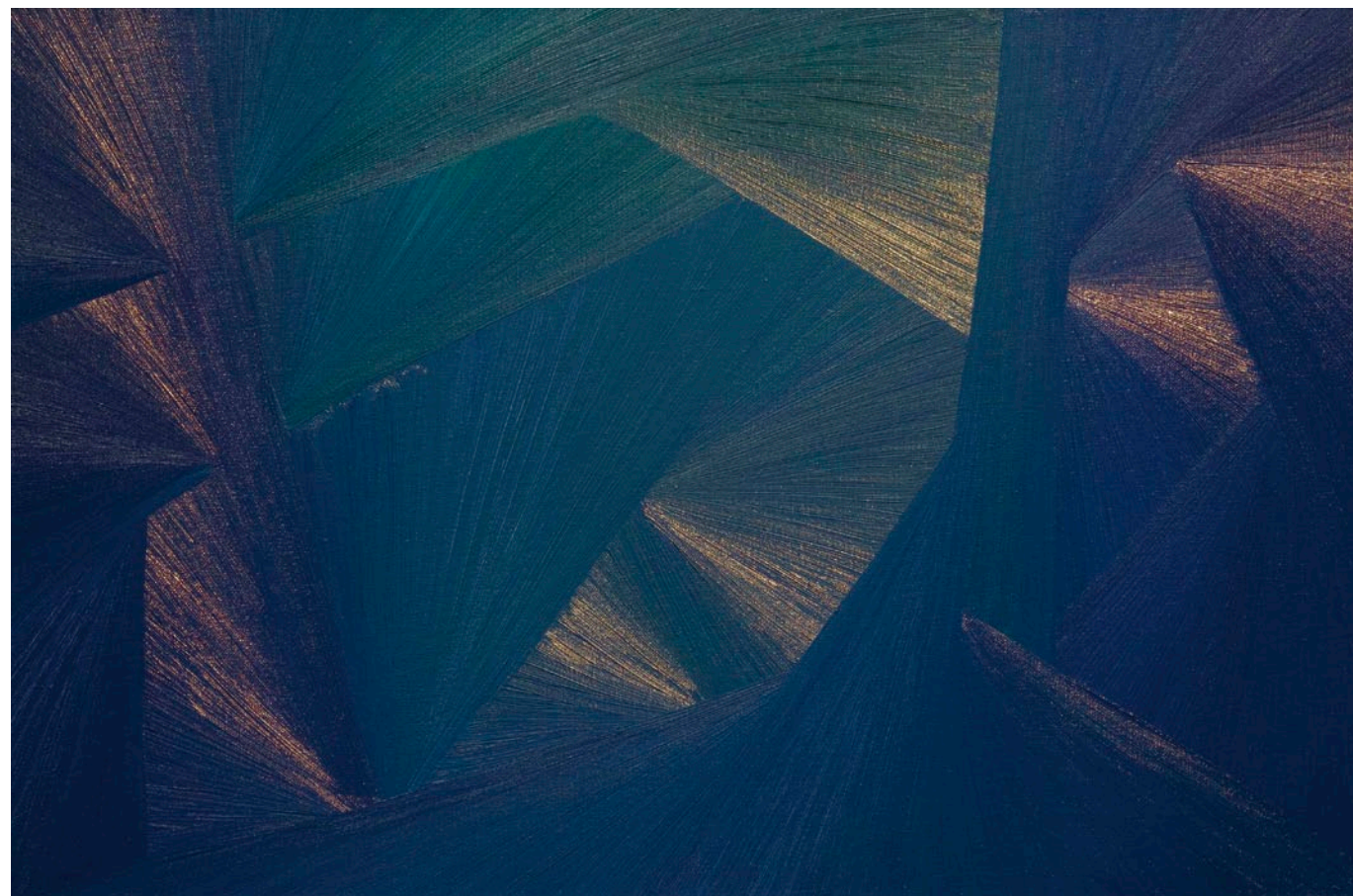
Akkor az egyenes vonalak eltűntek, de most, mint egy bűvópatak, ismét a felszínre kerültek. Bár az absztrakt képeknek nincs narratívájuk, de úgy gondolom, hogy a képeim összessége kiad egy történetet, még ha vékonykát is.

☘ *A térben végtelenbe nagyítható művek végpontja a tavaly a Galeria Neonban kiállított rekonstrukciós installációd volt.¹ Így, kívülről nézve, egy érdekes keretet ad: húsz éve fölvetted a problémát és utána megcsináltad ugyanazt.*

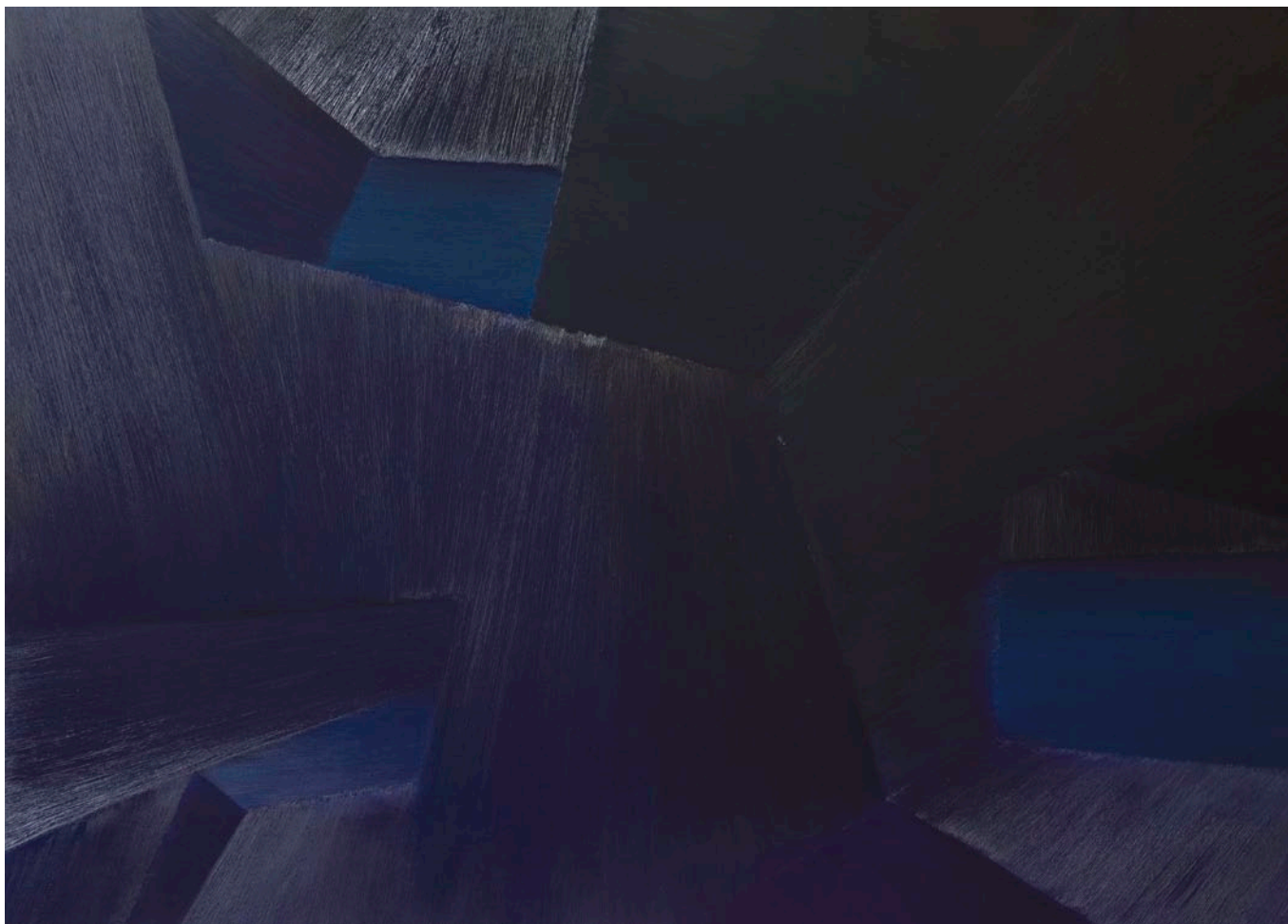
¹ Rész és egész – rekonstrukció. Bernát András kiállítása, Galeria Neon, 2010. november 12 – december 7.

BERNÁT ANDRÁS
Tér tanulmány No.60., 2011, olaj, vászon, 50 x 70 cm

BERNÁT ANDRÁS
Tér tanulmány No.70., 2011, olaj, vászon, 40 x 60 cm

BERNÁT ANDRÁS

Tér tanulmány No.62., 2011, olaj, vászon, 100 x 140 cm

⊗ Igen, hát ez a kiállítás volt a csákány, amely feltörte a talajt, hogy a felszínre buggyanhasson az a patak. Érdekes időutazás volt, és miközben vázlatokat készítettem a kiállításhoz, rájöttem, hogy számos lehetőség, irány rejlik még azokban a dolgokban, amiket a kilencvenes évek elején csináltam. Talán még több is, mint amennyit most látok. Most inkább gazdagítani szeretném ezeknek a lehetőségeknek a skáláját, nem szűkíteni. Lehet, hogy ez a „Torschlusspanik”?

⊕ *A közelmúltig festettél kb. 600 képet, amelyek címe Objektum volt. Ezzel konceptuális vonal került a művészetedbe? Arra gondolkodok, hogy a festmény értelmezhető úgy, mint egy tárgy?*

⊗ Nem, a cím nem a kép „tárgyi” mivoltára utal. Inkább arra, hogy az álmok vagy az emlékek, ha megfogalmazzuk őket, eltávolodnak az eredetüktől. Egyébként eredetileg azért adtam ezt a címet, mert a magyarban az építészeti tárgyakat mondják objektumnak is. Soha sem gondoltam, hogy konceptualista lennék. Festő vagyok, absztrakt illuzionista. Ezt a fogalmat én fabrikáltam magamnak, ezzel próbálnék egy lakható skatulyát kialakítani. Úgy gondolom, pontosabb, mint a „monokróm festő” címke.

Az „absztrakt”, azt hiszem, nyilvánvaló. Az „illuzionistát” meg azért érzem helytállóknak, mert elég erőteljes téri illúziót próbálok létrehozni a képeken és még nem beszéltem az időről, ami nem is illúzió, hanem valóságos. Akkor lehet, hogy nem is jó ez a skatulya?! No, mindegy, majd csak belakom.

⊕ *A most kiállított² munkákban négy különböző utat vázolsz fel.*

⊗ Igen, én is így gondolom, de ezek azért összefüggnek és fedésben is vannak egymással. Szóval nem annyira különböznek egymástól. Ez is egy út, csak összeségében bonyolultabb, mint a hullámok.

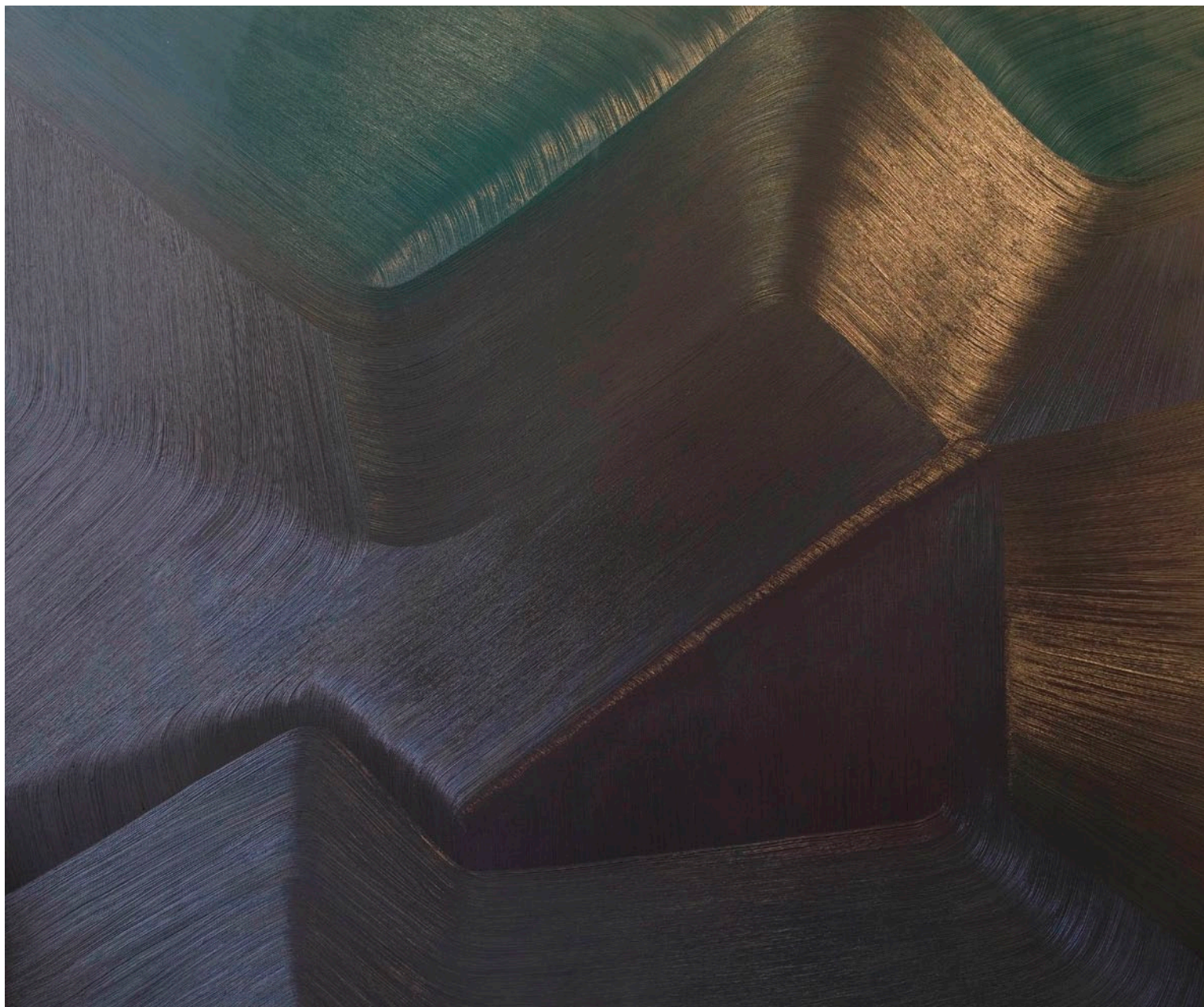
⊕ *Miért gondolsz, hogy ez egy út?*

⊗ A hullámokkal a teljességre törekedtem. Az egyszerűsítés volt, ha úgy tetszik, szintézis. Most ezeket a végtelenbe haladó formákat megtörtem, mint a prizma a fényt.

Képeim alapeleme a vonal – a különböző irányú ecsetvonásokról verődik vissza a fény, és a festékbe kevert fémpor ezt az effektust felerősíti. Most is erről van szó, csak az egyenes vonalából álló síkok metszik egymást, és így élek is keletkezhetnek.

Visszatérve az általad említett utakhoz: az egyik az „ablakokkal” áttört architektúra, amely leginkább hasonlít a kilencvenes években készült festményeimhez, azokhoz, amelyekből lassú átalakulás végén azután a hullámok lettek. Szóval, ahogy az egyszeri tánctanár mondta: „Vissza a kályhához!” Abból a kiindulási pontból – ha az architektúrákat annak tekintjük – másfelé is mehettem volna, például arra, amerre most bolyongok, a szalagok, kristályok felé. Én úgy érzem, hogy ez az egész egy nagy, hömpölygő, hullámzó folyamat kis tarajokkal.

² Tér tanulmányok. Bernát András kiállítása, Galeria Neon, 2010. november 12 – december 7.

BERNÁT ANDRÁS
Tér tanulmány No.65., 2011, olaj, vászon, 100 x 120 cm

Az ember mindig megpróbál értelmet adni cselekedeteinek. Lehet, hogy igazság csak egy van, de számtalan értelmezése lehetséges.

✚ *A kristályokban és az áttört képekben érzem leginkább a váltást: a korábbi térszemlélet megfordul. A kristályos képek nem végtelen tájaknak tűnnek, hanem belső, zárt tereknek.*

✚ Igen, az élek akadályt jelentenek, lezárják a végtelenbe futó egyenesek útját, de azért egy-két huncut sugárnyaláb megszökik. Jól látod, az újdonság ott van, hogy van enteriőr – a kristályos képeken ez a belső tér, ha megjelenik, befelé is végtelen, de a huncut sugárnyalábok miatt kifelé is az. Csináltam egy-két vázlatot, amelyeken ez a belső végtelenség fraktálszerűen jelent meg, de túl didaktikusnak találtam, így nem festettem

meg vászonra. Nem akarom átlépni az absztrakciónak azt a határát, amelyen innen még élményszerű a kép. Nem akarok képleteket festeni. A szalagos képek egyébként szerintem ugyanolyan terjeszkedőek, mint a hullámosak, csak egy kicsit szögletesebbek. Szeretem őket, mert úgy érzem, van bennük némi kozmikusság, ugyanakkor egy csipetnyi frivolitás, erotika Degas balerináinak túllszoknyáiból.

✚ *Az áttört képeken egy újabb aspektust vetsz föl. A belső és a külső viszonyát, de belülről nézve, egy ablakon keresztül kifelé.*

✚ Igen, itt az ablakokon túl van a végtelen, a geometrikus objektumokban megtalál a magány, ami szintén végtelen. Itt az új képek némelyikével kapcsolatban felmerülhet egy újabb fogalompár is – a kicsi és nagy, ami a hullámosoknál nem volt.

De még nem beszéltünk a negyedik típusú képekről. Ezek az architektúrális, szalagos és kristályos képekből vannak, lesznek összegyúrva, megspékelve görbe vonalakkal is. Számomra talán ezek tűnnek a legizgalmasabbaknak. Még furcsább, elbizonytalanító dimenziók megjelenítésének végtelen lehetőségét látom bennük.